

KÂMÎ'NİN TUHFETÜ'Z-ZEVRA ADLI MESNEVÎSİ

Ali YILDIRIM*

"Edimli Efendi" lakabıyla tanınan Kâmî, H.1059(1649) yılında E-dirme'de doğmuştur. Babası Gülşenî tarikatı şeyhlerinden Şeyh İbrahim-i Gülşenî'dir. İyi bir öğrenim gören Kâmî, zamanın üstad şahsiyetlerinden Neşâtî ve Ankaravî Mehmet Efendi'den özel dersler almıştır. Mülazemetini müteakip değişik pek çok medresede müderrislikler yaptıktan sonra H.1116(1704-5) yılında Medine-i Münevvere payesiyle Bağdat'a kadı tayin edilmiştir.

İyi bir şair olmanın yanında müteveyyin biri olduğunu da anladığımız Kâmî, bunu şiirlerinde samimi duygularla dile getirir:

Tâ'at-ı pencâneden ayrılma Kâmiyâ

Nefs ü hevâ gedikleri kullukla beklenür

Kâmiyâ bâr-ı güneş mânend-i kûh-ı âhenîn

Vây hâle geçmese sühân-ı istiğfârdan

Onun dindar birisi olmanın yanında Mevlevîliğe olan muhabbetini ve babasının da şeyhi olduğu Gülşenî tarikatine mensup olduğunu anlıyoruz:

Kabr-i Mevlânâda kurbân olmak ister Kâmiyâ

Âsitânın berây-ı intisâb eyler semâ'

Gülşenîyüz biz çerâğ-ı Rûşenîden yanmışuz

Mest-i medhûşuz bu gün sahbâ-yı aşka kanmışuz

Kâmî, Bağdat'a kadı olarak gittikten sonra burada iki ayrı mesnevî yazmıştır. Bunlar Tuhfetü'l-Zevrâ ve Behçetü'l-Feyhâ adlı eserlerdir. Ancak sözkonusu eserler, Şeyhî'nin Vekâyi'ü'l-fudalâ adlı eserinde yanlışlıkla Tuhfetü'l-vüzerâ ve Behçetü'n-nu'amâ imlasıyla geçmektedir. Tuhfetü'l-vüzerâ, bu kaynağa istinaden olsa gerek Sicill-i Osmânî'de de aynı yanlışlıkla geçmektedir. Bu yanlışlık daha sonraki bir takım kaynaklarda da devam etmiştir. Hatta Büyük Türk Klasikleri ve F. Kadri Timurtaş'ın yazdığı Türk Edebiyatı Tarihi adlı eserlerde Tuhfetü'l-vüzerâ adlı eserin burada medfun meşhur vezirleri anlattığı şeklinde yanlış bir yorum da karşımıza çıkmaktadır.

Kâmî'nin sözkonusu eseri Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler kısmı 373 numara kayıtlı olan divan nüshasının baş tarafında, her sayfada 21 satır olmak üzere toplam 15 varak içinde yer almaktadır.

* Yrd.Doç.Dr. Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Eserin adında geçen Zevrâ, Bağdat'ın diğer adlarından birisidir. Burada yazdığı diğer eseri olan Behçetü'l-Feyhâ'da, Bağdat havalisindeki isyan, eşkiyalık ve bunların te'dibinde Hasan Paşa'nın başarılarını da yakından takip eden ve bunları titizlikle ifade eden Kâmî'nin çevresiyle ilgili biri olduğunu anlıyoruz. İyi bir gözlemci olan Kâmî, çevreyi ve olayları objektif olarak görüp, değerlendirmiştir. Diğer şiiirlerine göre yalın bir dille kaleme aldığı bu eserinde onun araştıran, irdeleyen, gerektiğinde tenkit eden yönünü de müşahede etmekteyiz. Sözkonusu eserinde, kutsal telakki edilen bu yerleri, zamanın şartları içerisinde ulaşım ve iletişimden uzak Anadolu insanına ulaştırarak önemli bir görevi de yerine getirmiştir. Kendisinin mütedeyyin yapısının da ona, bu hayalideki evliya ve din ulularının türbe ve merkadlerini ziyaret etme ve tanıtımada etkisi olduğu şüphesiz.

Feilatün/ mefailün/ fa'ülün kalıbıyla yazılan bu eser, Allah'a hamd ve sebeb-i telif bölümüyle başlamakta, Hz. Peygamber ve dört halife övgüsünde devam etmektedir. Daha sonra babasının yetmiş yıl önce burayı ziyaret etmesi ve burada gördüğü bir rüyasının, kendisinin yetmiş yıl sonra Bağdat'a gelmesi ile gerçekleştiğini anlattığı bir bahis söz konusudur:

Eyler seni çok zamân mu'ammer
Âhir bir oğul ider müyesser
Oldukda nice sinîn mâzî
Ol olsa gerek bu şehre kâzî
Gel vâkı'anın zuhûrını gör
İnkâr idene dimez misin kör
Yetmiş yıl idi vukû'ı ammâ
Şimdi geldi cevâb-ı lem-mâ

Daha sonra burada medfun olan evliya ve din ulularının merkadlerine yaptığı ziyaretleri, onlara birer başlık açarak anlatmıştır. Bu kısımlarda sözkonusu din ulularının vasıflarını, kerametlerini, hizmetlerini anlatmış, bazılarının merkadlerinin bakımsızlığı ve garipliği karşısında üzüntülerini dile getirmiştir. Kâmî'nin bu ziyaretleri sadece Bağdat ile sınırlı kalmamış; Basra, Kufe, Kerbela olmak üzere yöredeki diğer kutsal yerleri görmüş ve eserinde zikretmiştir.

Kâmî, bu eserinde hakkında bilgi verdiği meşhur din uluları sırasıyla şunlardır. Hz. Hüseyin, İmâm-ı Kâzım, İmâm-ı Askerin, İmâm-ı A'zam, Şeyh Şiblî, Ebu'l-Hüseyin Nûrî, Şeyh Bısr-i Hâfî, Ebu'n-Necîb Ârif, Cenâb-ı Ciblî, Şihâb-ı Sühreverdi, Şeyh Azîz Tâyi, Azîz-i Ma'rûf, Cüneyd-i Bağdâdî, Cenâb-ı Mansûr, Cenâb-ı Behlûl, İmâm-ı Hanbel.

Tuhfetü'z-Zevrâ Li-Hazreti Kâmi Sellemehullah

El-hamdü li-gâfiri'l-hatâyâ
Ve's-şükri li-vâhibi'l-atâyâ

Şâyeste-i hamd o kâdir-i pâk
Nâ-mahrem-i künhi çeşm-i idrâk

Şâyân-ı senâ-ı küll-i mevcûd
Zerrât-ı cihâna fâyizü'l-cûd

Her zerre aña zebân-ı hâmid
Bâdi-i mesâlik-i mehâmid

Hamdiyle olur dehen gül-i ter
Tûtî-i zebâna şükri şeker

İtdi heme âlemi müsebbih
Fermân-ı 'bi-hamdihi fesebbih'

Künhinde şikeste-bâl-i idrâk
Bâ-darb-ı sihâm-ı 'mâ-arefnâk'

Harf oldu sadâya dil-rübûde
Hamd itmeğe Vâcibü'l-Vücûda

Şâdâbter itdi hamdi Allah
Gülberg-i zebânı hamdulillah

İlminde zuhûr idince cûdı
Gösterdi bu ayn-ı bî-nümûdı

Cûş-âverî-i Vücûd-ı Mutlak
İtdi bu nebûdı bûd el-hak

Gösterdi tecelli pey-â-pey
Lâ-şey'i şey' itdi şey'i lâ-şey

Zerrât olunca atse-rîzân
Cûd oldu vücûda el-hamid-h^Vân

Tafsîl-i ta'ayyünât-ı hikmet
Akl-ı kül ü nefsi-i kül tabi'at

Nesc eyledi aster-i hebâyı
Setr itmeğe Ka'be-i amâyı

Bâz itdi der-i mücerredâtı
Gösterdi heme mücessemâtı

Oldukda arada hilkat-ı ferş
Îcâda dinildi beddetü'l-arş

Vaz' oldu o kürsî-i müşa'şa'
Gül-mîh-i nücûm ile murassa'

Fermâmı ile zümürüdü-reng
Kurıldı cihâna heft-evreng

Hilkat-res olup cahîm ü cennet
Hâzır iki şâhid-i adâlet

Şeb için olup kamer münevver Mîhr oldı nehâr için ziyâ-ver	Raks-âver-i şevkıdur nüh-eflâk Der-ceyb-i taharrî-i ser-hâk
Âmîziş idüp anâsır-ı pâk Âteşle hevâ vü âb ile hâk	Eflâk-ı meşârik u meğârib Zibende-i zînet-i kevâkib
Oldukda mukaddemâta temhîd Gösterdi neticesin mevâlifd	Mağzâ-yı ibâret-i hüve'l-Hakk Kenz-i güher-i vücûd-ı Mutlak
Şâdâb olıcak bu bâğ-ı imkân Açıldı gül-i cemâl-i insân	Nazm-âver-i nüsha-i bedâyi' Menşûr kün-i heme sanâyi'
Sübhânallah zihî mevâhib Esrâr-ı vücûda bu merâtib	Ey hâme nedür bu ter-zebânî Güstâh-revi vü hased nedânî
Âsâr-ı şehenşeh-i irâdet İhsân-ı hazâyin-i inâyet	Âteş üzerine var mı ruhsat Vaz'-ı kadem-i neyîne kudret
Bahşâyış-ı sun'-ı zî'l-Celâfî İn'âm-ı amîm-i lâ-yezâfî	Sedd-i reh-i türk ü tâz-ı idrâk Ceffe'l-kalemü ve mâ-arefnâk
Ferd u Ahad u Azîz u Cebbâr Hayy u Samed u Atûf u Kakhâr	Deryâlar eger ola midâdüfî Yüz biñ yıl olursa imtidâdüfî
Zerrât-ı cihâna ilmi lâ-reyb Allâm u Alîm-i âlemü'l-gayb	Bu hokka-i lâciverd-eflâk Olursa devâtüfî ey kem-idrâk
Ser-şâr-ı inâyeti dü-âlem Müstağrak-ı ni'meti dem-â-dem	Virseñ de nizâm sâhirâne Hükmüfîle kalem-rev-i beyâna
Ser-levha-i künhidür hüve'l-Hayy Şîrâzesi leyse mislehü şey	İtdikde bu târ-ı keh-keşâm Mıstar-keş-i levh-i âsmânî

Aklâm-ı tamâm-ı rub'-ı meskûn
Vâsıt kalemine olsa merhûn

Künhinde beyâna niyyet itsek
Bir harfe eger cerâ'et itsek

Güyend turâ ki in sühan çîst
Dîvâne şödi meger kalem nîst

Müşkil bu ki acz idersefi izhâr
Olsañi da edebde had-nigehdâr

Güstâhlığa zihi cesâret
İzhâr-ı aciz idenle şirket

Var ise budur rehâya mâye
Düş dâmen-i Fahr-ı enbiyâyâ

İt acz u kusûri arz-ı dergâh
Ol na't-ı şerif ile özür-h^Vâh

Der-Na't-ı Şerif-i Şâh-ı Kevneyn

Ey hatm-i mesâhif-i risâlet
İmzâ-ı kabâle-i nübüvvet

Dürr-i sadef-i muhît-i akdes
Gencîne-i gevher-i mukaddes

Bâdî-i vücûd-ı her dü-âlem
Hâdî-i sübül resûl-ı ekrem

Şâhenseh-i tahtgâh-ı sermed
Ser-halka-i enbiyâ Muhammed

Ser-levha-i mushaf-ı irâdet
Ser-satr-ı murakka'ât-ı hilkat

Cüyende-i nazm-ı devr-i eflâk
Şâyân-ı hitâb-ı lutf-ı "Levlâk"

Ser-çeşme-i cûşîş-i inâyet
Şûyende-i çihre-i dalâlet

Ârende-i müjde-i febeşşir
Me'mûr-ı kıyâm-ı kamm-ı fenzir?

Revnaq-dih-i mesned-i şefâ'at
Feryâd-res-i usât-ı ümmet

Bâr-âver-i ravza-i hidâyet
Bîh-efgen-i hâr-ı câhiliyyet

Ser-defter-i enbiyâ-ı pîşîn
İmzâ-keş-i hâtemü'n-nebiyyîn

Zîb-efgen-i sadr-ı ercümendî
Nass-âver-i lâ-nesebbi ba'dî?

Nâzende-i beyt-i Hakk tebârek
İkbâl-nümâ fevellü vechek

Rîzende-i pür sebû vü sâgar
Lebrîz-ken-i şarâb-ı Kevser

Zânû-zede-i harîmi Cibrîl
Mağzâ-yı kelâmı nass-ı tenzîl

Zâtıdur o nâme-i risâlet
Zahrında huçeste mühr-i kudret

Mâh içre elif benân-ı i'câz
Şakka'l-kamere işâret-perdâz

Destine müfavvaz oldu her câ
Miftâh-ı inâyet-i fetahnâ

Tûtî-i zebâna nutkı sükker
Kand-ı 'ene efsah'ı mükerrer

Şehbâz-ı hevâ-yı evc-i lâhût
Zib-efgen-i âşiyân-ı nâsût

Revnaq-dih-i gülşen-i bülendî
Gül-gonca-i bâg-ı ercümendî

Nev-bâve-i ravza-i risâlet
Âhir-res-i bâg-ı hâtemiyyet

Değmez mi behiştten olmağa dūr.
Neslinden ola Saffinûñ ol nūr

Kadrince olaydı atlas İdrîs
Bir câme biçer idi be-takdîs

Ümmîd-i cemâl-i pür-fütûhı
İtmişdi kemâl debîr-i Nûhı

Nûrıyla teşerrüfi müberhen
Nâr olsa n'ola Halîle gülşen

Görseydi yüzün bilâ-tevakkuf
Bifi cân ile kul olurdu Yûsuf

Asrına degüldi çünki mensûb
Ağlarsa n'ola hemîşe Ya'kûb

Tâ ber-ter oldu ulüvv-i şâmı
Mûsâya dinildi "Len terâni"

Evsâfı ile zebân-ı mürğân
Vecd-âver-i meclis-i Süleymân

Şevkıyla iderdi âlemi seyr
Fazlından okurdu Mantiku't-Tayr

Tâ eyleye ravzasıyla ihyâ
Fırsat gözedür nuzûla İsâ

Oı HVâce-i Kâ'inâta ashâb
Tilmîz-i güzîn-i menziletyâb

Der-menkabet-i Cenâb-ı Sıddîk

Ser-defter-i sâhibân-ı hazret
Şâyeste-i mesned-i hilâfet

Ashâb-ı güzînüfî ihtiyârı
Fahr-ı dü-cihân yâr-ı gârı

Bû Bekr-i Atîk şeyh-i ashâb
Gencîne-i gevher-i cihântâb

Hüsn ile cemâli bir gül-i ter
Firdevs-i berîn ile mübeşşer

Sıddîk u fasîh u zü'l-kirâma
Ceng-âver-i fâtilh-i Yemâme

İnkâr idicek Arab zekâtı
Tığına nisâr ider hayâtı

İtmişdi o mazhar-ı sa'âdet
Ashâba bu vech ile vasiyyet

Ol dem ki idem bekâya rihlet
Techîz idifîz bi-kadri sünnet

Na'sım götürüp idifî hemân-dem
Ma'rûz-ı ticâh-ı Fahr-ı âlem

Disün biri ey Habîb-i Rahmân
Eyâ nicedür bu kâra fermân

Olsun bize ruhsat-ı hümayûn
Sıddîk kuluñ ne yirde medfûn

Çün oldı cinân-ı adne râhî
Hem cümle vasiyyeti kemâhî

Nakl eylediler o cây-ı feyza
Açıldı o demde bâb-ı Ravza

İrişdi sadâ-yı edhilûhü
Fermân-ı celîl-i edfinûhü

Bu kavlı ile eyledi mu'anven
Cây-ı nefehâtını müzeyyen

Hakkâ ki cihân cihân sa'âdet
İzzet rif'at kemâl-i devlet

Salındı cinâna serv-i âzâd
Târîhi n'ola olursa âzâd

Der-vasf-ı Ebu'l-futûh Fâruk

Ser-dâr-ı zafer-şi'âr-ı mahlûk
İklîm-güşâ cenâb-ı Fârûk

Ashâb itdi bu kavli imzâ
Feth oldı Ömer yediyle dünyâ

Etvârı mesâdır-ı kerâmât
İbnü'z-zafer ü ebu'l-fütûhât

İtmişdi cihânı gerçi teshîr
İtmezdi libâs-ı fakrı tağyîr

Evvel mazhar-ı sadr-nişîne
Unvân-ı emîr-i mü'minîne

Nusret kılıcını arşa asdı
Kisrâ melikin harâca kesdi

Dîvâna virüp nizâm u sûret
Târîhi kodı zamân-ı Hicret

Ashâb-ı güzîn idince ikrâr
Zındıka ne söz iderse inkâr

İlm ü amel ü vera'da fâyık
Muhtâr-ı sahâbe olsa lâyıık

Çün ol şeh-i kişver-i velâyet
Nûş eyledi şerbet-i şehâdet

Oldı o behiştle mübeşşer
Rûi-sûde-i ravza-i mutahhar

Der-menkabet-i menâr-ı Nûreyn

Bû Bekr u Ömer çekince dâmân
Oldı kamereyne sâlis Osmân

Bedreyn ile fâhr iden felekler
Zî'n-nûreyn olur mı hem-ser

Nâl-i kalemi ki rişte-i cân
Şîrâze vü fatîn-i Kur'ân

Azmi ki binâ-yı dîni terfi'
İtdi Harem-i şerîfi tevsi'

Dendânını şedd idüp ser-â-ser
Zer-târa dizdi lü'lü-i ter

İfrât-ı hayâdan ol ruh-ı âl
Sad-berg-i güle dönerdi fi'l-hâl

Meşhûr idi hüsn ü hulki anuñi
Girmişdi kulûbına cihânufi

Gel gör ki dem-i nihâyetinde
Bâ-emr-i Hudâ şehâdetinde

Olmuşdı bütün cihân diger-gün
Da'vâ-yı demiyle garka-i hûn

Rûhi olıcak reside-i hûr
İtdi cesedi nakî'i pür-nûr

Der-menkabet-i Cenâb-ı Hayder

Ol hâtîme-i çihâr-erkân
Âli-hazret 'Ali-i zî-şân

Sultân-ı Necef şeh-i velâyet
Ser-halka-i evliyâ-yı ümmet

Dâmâd-ı şeh-i serîr-i i'câz
Hem Fahr-ı cihân-ı mahrem-i râz

Efsahh-ı nutuk cevâmi'ü'l-kilm
Bâb-ı harem-i medînetü'-ilm

Dil-h^Vâhu deęildi rif'at-i câh
Aynunda deęildi mâsivâ'llah

Sırr-ı dü-serâya zâtı mahrem
Hakkâ ki odur veliyy-i Ekrem

Zühd ile imâm-ı etkiyâ ol
Ser-çeşme-i feyz-i evliyâ ol

Şâh-rû gül sülâle-pîrâ
Tâvûs-ı harem-serâ-yı Zehrâ

Bâb-efgen-i kâr-zâr-ı Hayber
Sâkî-i şarâb-ı nâb-ı kevser

Mikrâz-ı libâs-ı ömr-i a'dâ
Destindeki Zü'l-fikâr gûyâ

Çün azm-i kenâr-ı kevser itdi
Hâk-i Necefi münevver itdi

Der-ma'reke-i Güzeşte-i Evkât

Bir şeb-i tenhâ deriçe-i râz
Rûy-ı dile oldu rif'ate-bâz

Saldım niğehi bütün cihâna
Düş oldu gözüm geçen zamâna

Befizetmedim anı bir diyâra
Dönmiş gitmiş harâbe-zâra

Ne bir eser-i hüsn ne hayrât
Ber-bâd olmuş güzeşte evkât

Şâyân-ı nazar değil zemîni
Yok cây-ı safâ-yı dil-nişîni

İtsem kendim hezâr-bâra
Döndürmeğe yok elimde çâre

A'mâl-i muhibde ser-â-pâ
Dehşet-dih-i dîde-i temâşâ

Mânend-i nukûş-ı esb-i câdû
Hep sûret-i zîşt-nefs-i bed-hû

Bu hâl ile ser-be-ceyb-i fikret
Aldı beni gırye-i nedâmet
Hûn-âbeye gark olup bütün ten
Laht-ı cigerimle doldı dâmen

Feryâd u figân u âh-ı cân-gâh
İtmişdi remîde hûşî nâgâh

İtdim zâyî' gam u sürûrı
Görsem dahi bilmezem şu'ûrı

Çökdi başıma zalâm-ı eflâk
Söndi giderek çerâğ-ı idrâk

Şehrâh-ı ta'akkulî şaşırdım
Ser-mâye-i fikreti düşürdüm

Kaldım niçe dem bu hâlet üzre
Dîvâne tamâm âdet üzre

Ammâ görünür ki ol sûr-ı âh
Bir hâl ile kim ne'ûzu bi'llah

Bir vakt oldu sunâh-ı câna
Ya'ni ki derûn-ı nâ-tüvâna

Ol cânibden irişdi nâgâh
Bir rûh-efzâ sadâ-yı dil-h^Vâh

Didi ki nedür bu piç ü tâbîfi
Yok mı genci meger harâbîfi

Benden yaña tut biraz da gûşuñ
Devşür başıña şu'ûr u hûşuñ

Bildiñ mi beni amellerifiden
Kangı amel-i cüz'iliğim ben

Kaldımsa eğer günâh içinde
Cân otu olur giyâh içinde

Ol dem ki seni kazâ-yı nâgâh
Bağdâda bıraktı h^Vâh u nâ-h^Vâh

Ol buk'a ki burc-ı evliyâdır
Hâk-i rehi reşk-i tütüyâdır

İtdik o merkadi ziyâret

Budur saña mâye-i ticâret

Çün oldu münâsebet ezelden
Dâmenlerini bırakma elden

Her birine yaz biraz menâkıb
Âsâr u kerâmet ü garâ'ib

Ta'zîm eyle her birini yâd it
Ervâh-ı güzeşteğâmı şâd it

Budur kalacak saña eserden
Kurtar özüñü biraz kederden

Der-nazm-ı Hitâb-ı Hâme-i Râz

Ey kilik-i sühanver-i sihr-sâz
Meşşâte-i hüsn-i şâhid-i râz

Dânende-i sırr-ı her lisânsın
Her arz-ı merâma tercümânsın

Ser-vaktüñden benân her bâr
Koltuğuna girmeğe heveskâr

Gül-zâr-ı dili biraz beyân it
Olmış olacakları ayân it

Âgâze idüp sarîr-i nâzân
İtsün şevki hurûfi raksân

Sen itmeğiçün hurûfi imlâ

Feth olmaz imiş kunûz-ı ma'nâ

Dök nokta-i ümmühâtı nâgâh

Ma'lûm ola tâ zamîr-i dil-h^Vâh

Râzî değiliz sükûta böyle

Ağzını öpelim hemân söyle

Kadrini bilürler ehl-i irfân

İziñi tozına olur dür-efşân

Evvel benden rivâyet eyle

Ahvâlîñi gel hikâyet eyle

Der-Vâkı'a-i Peder Be-Bağdâd

Vâlidim merhûm Gülşeniniñ

Dervîşi Tarîk-i Rûşeniniñ

Gül-gonca-i rûhı ola kat kat

Şâdâbter-i bahâr-ı rahmet

Gör vâkı'a hükm-nümâsın

Mir'ât-ı zamîr-i pür-safâsın

Bağdâda sefer olunca nâgâh

Olmış o dahi guzâta hem-râh

Sebbâblarınıñ gürûhi sınımış

Fethinde anıñ bile bulunmuş

Ol fass-ı nigîn-i bî-bahâdır

Bârû-keş-i burc-ı evliyâdır

Ol Dârü's-selâm-ı feyz-encâm

Oldıkda yine makarr-ı İslâm

Olmış o zamânda kâr-ı vâlid

Maksûd-ı ziyâret-i merâkîd

Kalmışdı leyâli-i adîde

Dergâh-ı İmâm-ı A'zamîde

Bir gice o zât-ı pâk-âgâh

Rü'yâsında görür ki nâgâh

Zahrında anıñ be-hükm-i Yezdân

Bir nahl-i acib olur nümâyân

Evrâkı bütün nemâsın almış

Bağdâd üzerine sâye salmış

Bu dehşetle olunca bîdâr

Ta'bîri için olur talebkâr

Bir pîri bulup berây-ı ta'bîr

Rü'yâsın ider tamâm taktîr

Mir'ât-ı dili ki levha nâzır

Ol pîre bu oldu nakş-ı hâtır

Didi ki Cenâb-ı Hazreti Hakk

Feyyâz-ı Ezel Müfîz-i Mutlak

Eyler seni çok zamân mu'ammer

Âhir bir oğul ider müyesser
Oldıkda niçe sinîn mâzî
Ol olsa gerek bu şehre kâzî

Bî-bâk ider o demde ol pîr
Bu vâkı'ayı bu gûne ta'bîr

Ol günde ne dâr var ne diyâr
Geçdikde zamân sâr-mâ-sâr

Bu vâkı'ayı te'mmül itmiş
Âhir kârî te'ehhül itmiş

Gel levh-i ezelde gör ne varmış
Gün toğmazdan neler toğarmış

Kim levha olur hemîşe nâzır
Cümle görünür aña muzâhir

Takdîr çün itdi devr-i dergâh
Dünyâya getürdi h^Vâh nâ-h^Vâh

Geçdi dü zamân-ı câhiliyet
Gösterdi cemâli kâiliyet

Oldum nice demde mehd-pîrâ
Ki handegehi figân-i bîcâ

Giryem ola mı o demde zâ'il
Nâlişle olur murâd hâsıl

Görindi çü meknet-i sekîne
Gehvâre kodı beni zemîne
Gayri yükümi yukarı yığmaz
Etvâr-ı sığar nizâma sığmaz

Hüsni ü kubuhı olunca fârûk
Her gördüğüme olurum âşık

Çeşm u ebrû hatt-ı cevânî
Kârım oldu sevâd-h^Vânî

Âvâre iken berây-ı teklîf
Rüşd ile bülüğ itdi teşrîf

Kullukla eğerçi mükrim oldum
Başlı başıma bir âdem oldum

Olursa eğer bunufî cevâbı
Darb u zencîr ile hesâbı

Yâ Rab nice olur netîce kârım
Geçdi bu gam ile rûzgârım

Âhir virdi boyun rızâya
Sevk itdi beni reh-i kazâyâ

Ol mesleğe çünki âzim oldum
Bir gün giderek mülâzım oldum

Ki kâtib olup gehi mukayyid
Fetvâta mübeyyiz ü müsevvid

Fetvâ ocağına rağbet itdim
Yıllarca ben anda hidmet itdim

Ne sa'y u taleb ne âh u feryâd
Virildi baña kazâ-yı Bağdâd

Gel vâkı'anî zuhûrını gör
İnkâr idene dimez misin kör

Yetmiş yıl idi vuku'ı ammâ
Şimdi geldi cevâb-ı lemmâ

Eyle sadediñ ne ise îrâd
Uzatma sözi misâl-i Bağdâd

Olmış ezeli süvâr-ı Bağdâd
Ârâmgeh-i kibâr-ı evtâd

Der-meşhed-i Pâk

Ya'ni o kazâdadır mukarrer
Şâh-ı Necef ol Ali Haydar

Şöhretle tevâturunî hilâfi
Ba'zılar idermiş ihtilâfi

Kim câmi'-i Kûfede o hazret
Âsûde ola be-izz u devlet

Lakin hulefâ ma'a'l-ekâbir
Oldılar anı Necefde zâ'ir

Mahsûs u meşâhidânla âsâr
Yirden göğe dek çekilmiş envâr

Bî-şübhe budur amî makâmı
Mehcûr ola nu esed künâmı

Ol hâke yüzün sürince zâ'ir
Yüzi nûrınıñ hemîşe zâhir

Ol kal'a ne dil-güşâ eserdir
Bir fass-ı nigîn-i mu'teberdir

Gösterse n'ola harîmi ferşi
Âyine gibi cinân-ı arşı

Cûş-ı ferah-ı harîm-i Meşhed
Mânend-i behîşt olur müşâhed

Kat kat eşiginde rûy-ı hasret
Rûmâle mihr bulur mı nevbet

Câmı olah o nâzenîniñ
Gökcek kulıdır felek zemîniñ

Âvîzeliğe ol âsitâna
Hürşîd recâda kehkeşâna

Yüzdür yürüyen kadem yirinde
Ol hâke kadem adem yirinde

Kandîl-i feyz-firûz pür-nûr
Kıymet-şiken-i külâh-ı fağfûr

Pîrâmen-i meşhed-i mübârek
Bâ-nûr-ı nazar olur müşebbek

Hâsıl çü gubâr-ı âsitâm
Kim kor göze kuhl-ı İsfehâm

Ferhunde-demi bahâr-ı behcet
Sevdâ-zedesi hevâ-yı cennet

Olmuş eşigin berây-ı takbîl
Deryâ-yı Neced sarâyâ tebdîl

Zülf-i nâhîd olur be-ta'cîl
Lâzım olıcak fetîl-i kandîl

Hürşîd gözini hayr eyler
Pûşîde-merkad münevver eyler

Her gün örter şafakla gerdûn
Ahşâm güneşi kumâş-ı gülgün

Mahlûl olmaz cihân hizmet
Zülf-i havrâdadır ferâşet

Gel ey kalem-i sihr-beyânım
Tab'ımla hemîşe hem-zebânım

Zu'munca yeter sitâyîş itidî
Vâdi-i güherde kâviş itidî

Olmaz hele düşme ıztırâba
Ta'bîr-i asîr bu türâba

Tahsîl ide gör nice hâlin
Fevt itme ziyâretîfî me'âlin

Tâ âkıbet ol şeh-i velâye
Züvvârına eyleye şefâ'at

Kırkıncı sene olunca nâgâh
Terk eyledi şeş-cihâtı ol mâh
Ser-satr-ı Nu'ût-ı Kerbelâdır

Başla yine bir özge nevâyâ
Şehnâz-ı Irâk-ı Kerbelâyâ

İtmiş bu mahalde câ-be-takdîr
Şâh-ı şühedâ cenâb-ı Şîr

Ol filze-i kebd-i Şâh-ı İsrâ
Dürr-i sadef-i Betûl-i Zehrâ

Dibâce-i nüsha-i hidâyet
Ser-satr-ı risâle-i velâyet

Vâlâ-güher-i kurûn-ı eslâf
Evc-i şeref-i burûc-ı eşrâf

Gayret-keş-i âl-i beyt-i emced
Nâzeyn-i harem-serâ-yı Ahmed

Nesl-i esed ol İmâm-ı âgeh
Nâmûs-ı e'imme-i devâzdeh

Oldı o gevher bu yerde nihân
Olmaz mı zemîn reşk-i rıdvân

Hakkâ ki o meşhed-i mu'azzam
Vasfında olur tabî'at ebkem

Ammâ yine ol hevâ-yı dil-cû
Fezziyle ider cihâdı pür-gû

Tâkımı gör ebruvân-ı cânân
Besmânde-verâ-yı tâk-ı nisyan

Hasret-keşi Tübbet-i hevâsı
Bulgâr zemîni mübtelâsı

Hurmâlarınıñı hırâm-ı nâzı
Mahmûda unutturur Ayâzı

Geldikde o kal'asını hayâle
Âgûşa alır o mâhu hâle

Şeb-tâ-seher u seher-be-şeb hem
Envâr ile dopdolu dem-â-dem

Gül-geşt-i harîm olan o yollar
Zâ'irleri hep cinâna yollar

Ol dâ'ire-i harîm-i ma'mûr
Ser-çeşme-i feyz-i menba'-ı nûr

Her bir tâk-ı revâk-ı vâlâ
Züvvâr-ı semâya oldı me'vâ

Ebvâb-ı harem-i şifâda cân
Her derde bulundu kevnde dermân

Birdir anda gedâ ile şâh
Mihir ile vefâ kilid-i dergâh

Gülzâr-ı harîme virdi zîver
Gül-gonca-i künbed-i münevver

Nûr içre yatur uğrı hûr
Kandil üzerinde nûr alâ nûr

Ol şem'a yanar be-sûz-ı tebcil
Pervâne gibi heme kanâdil

Ol şâh-ı velâyet-i cihântâb
İtdi şühedâyı anda hem-h^Vâb

Seyr eyle riyâz-ı haymegâhu
Mevc-i yem-i feyz-i intibâhu

Maksûdını eyle arza-i Şâh
Âdâbla kıl vedâ'-ı dergâh

Der-menkabet-i İmâm-ı Kâzım

Bağdâda gelüp emîn ü sâlim
Ol zâ'ir-i âsitân-ı Kâzım

Gül-gonca-i bâğ-ı nesl-i Haydar
Nûr-ı basar-ı İmâm-ı Ca'fer

Ehl-i Beytiñ şeh-i sabûrı
İsnâ Aşerîñ yedinci nûrı

Ahlâk-ı zemîmeden müberrâ
Kâzım lakabıdır ismi Mûsâ

Gösterdi numûne-i cinâmı
Bu feyz-i leb-â-leb-i âsîtâmı

Gavs-i ümmet-i İmâm-ı millet
Zâtı heme masdar-ı kerâmet

Şeh-beyt-i kasîde-i ma'ârif
Fâzıl-ı ilm-i ledünnî ârif

Kâzım lakabına oldu şâyân
Zemmin idene iderdi ihsân

Rûhu gidicek cevâhir-i arşa
Defn oldu mekâbir-i Kureyşe

Hakkâ ki o günbed-i münevver
Virdi bu zemîne zîb ü zîver

İtdirdi muhabbet izdiyâdı
Hem-h^Vâb-ı Muhammed Cevâdî

Kim oğlunuñ oğludur o server
Olmuşdı muhabbeti mükerrer

Ol oldu nesîbi Murtazâmî
Nûr-ı basarı Ali Rızâmî

Ahlâk-ı hamîdeyi o câmi'
İsnâ Aşer-i İmâm-ı Tâsi'

Gördükçe olurdu anı dil-şâd
Me'mûn halife itdi dâmâd

Lâzım bu makâmı ihtirâmı
Âgûşa alur iki imâmı

İhlâsıñı kıl du'aya hem-râh
Bî-şübhe olur kabûl-ı dergâh

Bu bir ulu dergeh-i keremdir
Yok lafz-ı adem kamu ni'amdır

Kıl istediğini merâmı izhâr
Mahrûm olmaz bu yerde züvvâr

Der-Vasf-ı İmâm-ı Askerin

Zâ'ir olalım gel evliyâyı
Hem server-i sürremen-i re'yi

Ya'ni ki Ali İmâm Âşir
Hâdî vü takî zekî vü şâkir

Ehl-i beytin o bir imâdı
Nûr-ı basar-ı İmâm-ı Hâdî

Gerçek o velâyetini eridir
Bir nâmı Veliyy-i Askeridir

Eylerdi halife aña hurmet
Görmüşdi nice nice kerâmet

Her câyı ki ol iderdi mesken
Her cânib olurdu aña gülşen

Bağdâda iderdi ki hurâmı
Sâmir idi velf makâmı

Ol buk'aya reşk iderse gülzâr
Mânend-i behişt-i tahtı enhâr

Bî-şübhe olur sahîh ü a'del
Ol câya gelen mizâc-ı muhtel

Pür-neş'e-i hevâ-yı dil-sitânı
Bahşende-i keyf-i câvidânî

Ol rûh-ı azîzi arşa saldı
Oğlı Hasanı civân aldı

Bir necl-i necîb idi mü'eddeb
Hâlis lakabı ile mülakkab

Buldıysa n'ola ger ümmete yol
İhdâ aşerî e'immedir ol

Bu kubbeñe reşk-i mihr ü mehdîr
Ol iki imâma cilvegehdîr

Seyr eyle haremdaki o câhu
Ka'rında bedîd olan o mâhu

Serdâb önüñde kıl du'âyı
Arz it o makâma her recâyı

Mehdî o mahalde gıybet itmiş
Züvvâr o makâma hurmet itmiş

Her yirde koma recâyı elden
Kutlu didiler mahall-i mahalden

Mehdî ki imâm-ı mu'teberdir
A'câm katında muntazardır

Görmüşler idi sikât-ı ümmet
Hâl-i sığarında çok kerâmet

Add eylediler olunca âgeh
Anıñla e'immeyi düvâzdeh

Çün itdiñ e'immeyi ziyâret
Sâ'irlerine gel eyle himmet

Der-Menkabet-i İmâm-ı A'zam

Züvvâra olur ehemm ü elzem
Rû-mâl-i der-i İmâm-ı A'zam

Fahr itse n'ola cihânda her ân
Dergâhına yüz süren müslimân

Ol buk'a aceb ferah-fezâdır
Bir ravza-i pâk u dil-güşâdır

Bir kerre gelen gidem disün mi
Bâğ-ı İreme İrem disün mi

Tevzî'-i feyz ider hisârı
Hurmâları sanki tabla-kârî

Eflâka salar o kubbe sâye
Züvvâra virir hevâsı vâye

Bâğından irişse bûy-ı behçet
Âşüfte olur dimâğ-ı cennet

Şeh-râh-nümâ-yı ehl-i tuğyân
Âli-hazret cenâb-ı Nu'mân

Şâdâb-ken-i riyâz-ı irşâd
Âteş-zen-i mîşezâr-ı ilhâd

Ol câmi' vü merkad-i münevver
Rû-mâl idene safâ mukarrer

Ol künbed 'aceb kerâmet olmuş
Fânûs-ı sirâc-ı ümmet olmuş

Bu oldı melâzgâh-ı gümrâh
Bahşende-i feyz-i Bârekallah

Yanında o bâğ-ı behcet-efzâ
Hasret-keşidir behişt-i a'lâ

Ahsent zihî zemîn-i dil-cû
Fersûde giyâhı anberîn-bû

Ol kasr-ı ferah-fezâsı anıfî
Mânend-i behiştîdir cihâmîfî

Havzında olan letâfetet el-hak
Mâhiye ider hilâli mülhak

Her katre-i mâ dür-i Adendir
Su zann olunursa sû'-i zandır

Âfâkı pür eyledi kemâli
Nâhi-i ümmet anıfî 'iyâli

Gümrâhân-ı cihâna hâdi
Ayn-ı hikmetdir ictihâdi
Hoşnûd ola ol imâm-ı âgâh
Yüz sürdük o hâke hamdüli'llah

Der-Vasf-ı Makâm-ı Şeyh Şiblî

İtmişler o beldeyi şerefyâb
Bir nice azîz-i kutbü'l-aktâb

Ez-cümle biri veli-i eşher
Şiblî nesebet cenâb-ı Ca'fer

Ser-halka-i meclis-i velâyet
Dibâce-i nüsha-i kerâmet

Zühd ile derûnı enver olmuş
İrşâd-ı Cüneyde mazhar olmuş

Kem-katre iken nazarda jâle

Şemsi göricek irer kemâle
Maksûdı der-i velîde ara
Her derde olur bu derde çâre
Tâcü'l-urefâ ebi'l-avâtuf
Mecmû'a-i zübdetü'l-ma'ârif
Memdûh-ı e'izze-i tarîkat
Makbûl-ı ecille-i hakîkat
Nessâc-ı seberruk-ı tasavvuf
Ferrâş-ı ta'assûf ü tekellûf
Olmuşdı o sâhibü'l-hamiyye
Medfûn-ı civâr-ı A'zamiyye
Ol ider hemîşe cilvegâhu
Rûmâlgeh oldu hângâhu
Hakkâ ki odur makâm-ı behcet
Hasret-keşi gülsitân-ı cennet
Virür ne kadar ide tezellül
İnsâna muhabbeti tezelzül
Şiblî ammâ esed-mehâbet
Başdan başa masdar-ı kerâmet
Ferhunde-hoşâ makdem-i âfi
Nûr olmuş anıfıla ol cevânî

Fazl-ı tabakât-ı evliyânî
Dördünciyidi makâmı anî
İtmişdir o mazhar-ı hidâyet
Hayr-ı nessâcdan inâbet
Çün oldu der-i Cüneyde dâhil
Gülzâr-ı merâma oldu vâsıl
Bîdâr olayım diyü müretteb
Çeşmine nemek çekerdı her şeb
Ol zât-ı şerîf mu'teberdir
Bî-şübhe dürüst gerçektir
Der-vasf-ı Ebü'l-Hüseyn Nûrî
Nûr isterse hemîşe aynı
Gel merkadine Ebü'l-Hüseynî
Nûrî lakabıdır ismi Ahmed
Nâm-ı pederi Bağî Muhammed
Nûr ile tolu makâmı her ân
Nûrî lakabına oldu şâyân
Çün maskat-ı re'si şehri Bağdâd
Şeyh Saktîden oldu irşâd
Akrâmı Cüneyd idi mukarrer
Zü'n-nûn ile sohbeti mükerrer

Yazın tabakât içinde nâmın
İkincide gösterir makâmın

Kâr-ı nazarı kulûbi ihyâ
Meş'âl-i fetîle-i süveydâ

Oldukda tarîk-i Hakka sâlik
Düş añıa niçe mehâlik?

Fevtin işidüp Cüneyd dirdi
Fezîfî nısfî zemîne girdi

İtmişler o gevheri hediye
Âgûş-ı zemîn-i A'zamiye

Hakkâ ki ol âsitân-ı enver
Nûr ile tolu behište beñzer

Ol kim işiginde itdi hıdmet
Buldı nice yüzden izz ü devlet

Huddâma niçe kerâmet olmuş
Çok kişilere hidâyet olmuş

Aşk ehliniñ ol melâzgâhı
Erbâb-ı sülûk cilvegâhı

Âhen dil iderse çihre-sâyı
Bulurdı tarîk-i kîmyâyı

Her maksad olur orada hâsıl
Dil-hastalara şifâ-yı âcil

İtmişdi sülûka bezl-i makdûr
Aknca derûna çeşme-i nûr

Erbâb-ı sülûka bir debistân
Ashâb-ı kemâle bâğ-ı irfân

Bîgâne gelende yâd olmaz
Bâzâr-ı feyz kesâd olmaz

Bu dergeh ola hemîşe ma'mûr
Tâ haşr olsun makâmı pür-nûr

Der-Midhat-i Bişr-i Hâfi

Dil-hastalara ilâc-ı şâfi
Pür-feyz makâm-ı Bişr-i Hâfi

Ol makdem-i asr-ı evliyâdır
Ser-halka-i bezm-i asfîyâdır

İtmişler anıñ yirin ifâde
Ulu tabakât-ı evliyâda

Olmuşdı garîk-i bahr-ı rahmet
Sermest-i rahîk-i bezm-i vahdet

Ne şâh u gedâ ne haşmet-i câh
Nâbûd yanında mâsivâ'llah

Yalın ayak ol gezerdi her dem
Hâfi lakabıyla oldı mu'allem

Eylerdi cemî'-i müşkilin hall
Geldikde aña İmâm-ı Hanbel

Zâhirde ol idi bî-medânî
Bâtında buña yoğidi sâni

Ehlu'llahûî müsellemidir
Menzilgehi kûy-ı A'zamîdir

Ser olmak için olunca me'zûn
Uzletgedesinde oldu medfûn

Ol tutmuş idi mekân evinde
Müştâkını buldı cân evinde

Olmuş o mahall-i murba'âna
Bâlâteridir miyân-hâne

Sûretle muzîk o cây-ı harem
O nûr ile tolu sevâd-ı a'zam

Bir beyt ammâ ki feyz-i şeb-hûn
Birbeyt ammâ ki güzîde mazmûn

Dâd u sited-i feyzîde bî-bâk
Hâkine hevâ hevâsına hâk

Endîşe arar her aña beñzer
Âmed şüdi hep behişte eyler

Vasfını kalem ider mi teshîm
Olur mu aña sühanla ta'zîm

Tâ kim ideler anı ziyâret
Rûhına ola hezâr rahmet

Der-Vasf-ı Ebü'n-Necîb Ârif

Elden koma dâmen-i tabîbi
Abdü'l-kâhir Ebü'n-Necîbi

Gül-bâğ-ı hakîkatîfi o verdi
Nâm-âver idi beher verdi

Ol h'âce-i bender-i tarîkat
Ser-mâye-i sâlikân-ı ümmet

Sad-berg-i gül-i nihâl ta'addî
Nev-bâve-i her-riyâz-ı fetvî

Tâ'f-i mukaddemât-ı irfân
Her nutk-ı şerîfi mağz-ı Kur'ân

Seccâde-nişîn-i cây-ı irşâd
Ârâmgehi derûn-ı Bağdâd

Budur nesebinde kavî-i tahkîk
Olmuşdı nesîl-i pâk-ı Sıddîk

Oldı gezerek? der-i câli?
Perverde-i Ahmedü'l-Gazâlî

Bir kût-ı hilâl için o server
Sakkâlık ile ta'ayyüş ider

Geldikde aña karâr u temkîn
Dergâhına yüz sürer selâtîn

Menzilgehi maksim-i ma'ârif
Sâliklere tekye-i avârif

Ol hâke idenler ilticâyı
Derd-i dile buldılar revâyı

Mihmânesini ol ider himâyeye
Bahşende-i vâye her gedâyaya

Bî-çârelere deri güşâde
Revhundan iderler istifâde

Feyzinden alur nasîbi herkes
Dil-hastalara odur meded-res

Ol hâne degül melâzz-ı cândır
Reşk-âver-i mihr-i âsmândır

Ol mescid o medrese o merkad
Mânend-i harem-serây-ı meşhed

Olmış diyü bu mahalde kâ'im
Reşk itdi zamân-ı zemîne dâ'im

Olsun o makâm-ı kudse kat kat
Yerden göğe dek hezâr rahmet

Der-menkabet-i Cenâb-ı Cibli

Ey kilik-i güher harîd-i irfân
Abdü'l-kâdir makâmıdır kân

Geylân ili gevheridir ol zât
Kutbü'l-aktâb zü'l-kerâmet

Buldu o güherle şöhret ü şân
Fahr itse n'ola amîla Geylân

Ol gonca-i bâğ-ı kâbiliyyet
Gösterdi sabî iken kerâmet

Geldikde meh-i sıyâm o server
Süd emmedügin nakl iderler

Eylerdi meh-i sıyâmı idrâk
Zûr-ı rûze iderdi imsâk

Dürr eyledi kim sadefde yek-tâ
Takvâ ile doğdı ol güher-zâ

Yâd eylediler o nûr-ı aynı
Kimi Hasanı kimi Hüseyini

Zâtı heme müşkilâtı hâvi
Fehm eyler idi lisân-ı kâvi

Cû' ile geçerdî ekser evkât
İkbâl itmez ta'âma bi'z-zât

İtmiş vasfın iden hikâyet
Hızır ile görüşdigin rivâyet

Misbâh-ı sülûkî ol vahidîfi Perverdesidir Ebu Sa'îd'îfi	Her hücre tolu ricâl-i uşşâk Yek-lahza cemâl-i yâre müştâk
Ol dem ki çıkup nasihat eyler Va'zına gelür nice velîler	Tâ'ât u sülûk-ı sûfiyâna Mahsûs olmış ol âsitâne
İtdükce olur ma'a'l-irâde Boyunlarına kadem-nihâde	Bî-şübhe budur ne kâl ü ne kâl Harmengeh-i kiştâr-ı âmâl
Bağdâd Şattu idince tuğyânGark olmaları olur nümâyân	Der-Vasf-ı Şihâb Suhreverdî
Halkı nefesinden ister imdâd Yâ şeyh diyü iderdi feryâd	Şehrâh-ı sülûk-ı reh-neverdi Bû Hafz Şihâb Suhreverdî
Eylerdi asâ ile işâret Başlardı tenezzüle o sâ'at	Sıddîk-nisbet semiyî-i Fârûk Âşık aña sâlikân o ma'sûk
Asrında yoğidi aña hem-tâ Kutbiyyetin eylemişler imzâ	İbnü'l-ahîdir Ebu'n-Necîb'îfi Perverdesidir hem ol Lebîb'îfi
Nâmı tutmuş bütûn cihân Kutbiyyetinin budur nişânı	Şeyhü'l-urefâ mucâhid-i din Âhir-res-i evliyâ-pîşin
Ol heybet ile o merkad-i pâk Hayret-bahşâ-yı çeşm-i idrâk	Zânû-zede-i harîmi efrâd Seccâde-nişîn-i bezm-i irşâd
Ol künbed-i sebzi dir görenler Tûtf-i behîşt-i adne beñizer	Ser-çeşme-i feyz-i selsebîli Reh-yâb-ı harem-serâ-yı Ciblî
Ferş-i harem leb-â-leb envâr Rûmâlgeh-i kibâr-ı züvvâr	Zâtında ne rûtbedir ol ârif Şâhididir avârifü'l-ma'ârif

Bağdâd-ı Irakın evliyâsı
Olmuşdı şihâb-ı intihâsı

Eylendi serhen? ü müdellel
Erbâb-ı sülûk müşkilin hal

İlm ü amel ile bî-medânî
Asrında yoğıdı aña sâni

Bağdâda azîmet itdi nâgâh
Teshîrine geldi H^Vârezmşâh

Haşmetle hezâr leşker ile,
Geldi nice yüz bifi asker ile

Rifati halife oldu nâ-çâr
Dergâh-ı azizden talebkâr

Vardı nice ger nasîhat itdi
Kâr eylemedi fezâhat itdi

Kahrına olup dehen-güşâde
Gel gör ne olur hilâf-ı âde

Bâd-ı sarsar o demde çıkdı
Âb haymelerin başına yıkdı

Kalbine dokındı ol dil-âzâr
Yağdı üzerine bir aceb kar

Tâkat yoğ idi dahi karâra
Azm eylediler bütün firâra

İdbârına çün azîz el açdı
Kış geldi o şâha döndi kaçdı

Gösterdi kerâmeti ol âgâh
Ahsent hezâr bârekallah

Âli câmi' o merkad-i nûr
Ak bâb civârın itdi ma'mûr

Der-midhat-i Şeyh Azîz Tâyi

Ol tağayyür iden kabâyı
Dâvûd bin Nusayr bin Tâyi

Ser-çeşme-i zezem-i hakîkat
Tâb-efgen-i meclis-i tarîkat

Tilmîz-i İmâm-ı A'zam idi
Efkah kâmil müsellemler idi

İrşâd idicek Habîb âm
Terk eyledi cümle İn u âm

Gitdi o ifâde istifâde
Nefy ile başladı cihâda

Oldı giderek imâm-ı ümmet
Mihrâb-ı niyâz-ı ehl-i hâcet

Erbâb-ı sülûkuñ akdemîdir
Üstâd-ı Habîb-ı A'cemî'dir

Tenhâliği itmişdi mu'tâd
Uzletgehi idi Kerh-i Bağdâd

Yine ol mahalde defn olunmuş
Rihletde o arsada bulunmuş

Ol buk'adadır velîler ekser
Ol arsa aceb huçeste-enver

Büy-i çemen-i latîfi her ân
Müşgîn-sâz-ı meşâmın-ı insân

Ol yerde sabâ ki geh vezândır
Çün nağme gıdâ-yı rûh-ı cândır

Dest-i nesemât ile nevâhi
Bu yerden alırlar inşirâhi

Vasfın işiden görenle yeksân
Dâvûdî nefes müferrah-ı cân

Olmışdur o merkade ne minnet
Mecrâ-yı murâd altı sâ'at

Yetmez mi saña kerâmete dâl
Ol merkade yüz sürer beher-sâl

Olmaz mı dile safâsı meşhûd
Bir yerde ola makâm-ı Dâvûd

Ol türbe-i pâke yüz sürenler
Her ne dilese virür erenler

Soñ demde makâmı cennet olsun
Sîr-âb-ı zülâl-i rahmet olsun

Der-menkabet-i Azîz-i Ma'rûf

Ta'akkul u kerâmet ile mevsûf
Kerhî nesebetdir ismi Ma'rûf

Bâlâ-kün-i kâr-ı sırr-ı Feyyâz
Âbid zâhid müfiz-i murtâz

Tâyî yakdı anıñ çerâğın
Şâdâb itdi derûmı bâğın

Gûşında idi sadâ-yı Dâvûd
Sırr-ı Acemî dilinde mevcût

Şehrâh-ı sülûka oldı kâ'id
Kutbeteyne fuhûl-ı şâhid

Sebt oldı fuhûle çün esâmi
Abdâlîne yazıldı nâmu

Ol zâta makarr olan o merteb
Olmaz mı mazanne-i icâbet

Nessâc-ı sebrruk-ı ma'ârif
Sır-bahş-ı derûn-ı gül-i ârif

Mektûbda nâmu mu'teberdir
Şehbâl-i hümâm-ı nâ-berdir

İş'âl-ken-i şumû'-i idrâk
Dil-hastalara türâbı tiryâk

Bâb-ı harem-i safâ sirişti
Rûmâl ideni ider behiştî

Züvvâra kesel bulur mı hîç yol
Rûhâniyetle dopdolu ol

Ol câmi'-i pür-safâ o merkad
Uşşâka ferah-resân-ı sermed

Ta'yîn-i fuhûl-ı işâretidir
Rûz-ı şenbih ziyâretidir

Ammâ ki meşâyih itdi âdet
Tâ ola bürehne-pâ ziyâret

Gel gör ki nedir bu izzet-i şân
Ol dahi bizim gibi bir insân

Eltâf-ı Hudâ'ya mazhar olmuş
Bir zerre hâk cevher olmuş

Ahsent zihî inâyet-i Hak
İtmiş anı kudsiyâna mülhak

Şâyeste geçen o yerde evkât
Olursa vesîle-i mübâhât

Der-medh-i Sırrî-i Zü'l-kirâm

Kerhi bi-tamâm iden ziyâret
Gel gel Sakatî'den itme gaflet

Kurbında o kâmilîfî mezârı
Ol yerde imiş kadîm dârı

Ser-halka-i bezm-i evliyâdır
Asrında e'azz-ı asfiyâdır

Lafz-ı Sakatî ki ya'ni Attâr
Şeh-bender-i kâsibân-ı ticâret

Oldı alemi-i sırrı ârif
Güldeste-i gülşen-i ma'ârif

Kerhî'den o dem ki bey'at itdi
Her kârından ferâgat itdi

İtmişdi sülûka anı sâ'î
Ol nazar-ı ceyb-i râ'î

Nefsiyle cihâdî âdet itdi
Tenhâca oturdu uzlet itdi

Müşkilleri aña mülhem oldu
Esrâr-ı ledünne mahrem oldu

Oldı giderek karîn-i evtâd
Seccâde-nişîn-i cây-ı irşâd

Miftâhü'l-gayb kapular açdı
Evlâ tabakâna tâmı geçdi

Oldı olıcak safâ ziyâde
Kutbiyyete dek kadem-nihâde

Gel gör ne makâma oldı nâ'il
Şâkirdi ola Cüneyd-i kâmil

Kadrini bilüp ulı medâni
Hem-h^Vâb itmiş yanında anı

Bir tahta oturmuş iki hâmân
Yok anda nizâ'-ı tâcdârân

Kutbiyyetin ile o künbed-i pâk
Sâhib-kamereyn-i reşk-i eflâk

Sâ'irlere nisbet ile hâlet
Bu cây-ı ferah-fezâda kat kat

Der-zikr-i Cüneyd-i Sâhib-irşâd

Mezkûr Cüneyd o dürr-i meknûn
Hâli ayağı ucında medfûn

Tâ'ifeteyne seyyid oldı
Fazl-ı ver'î cihâna doldı

Silk-i tabakât-ı evliyâda
İkincide geldi nâmı ziyâde

Zühd ü takvi ile 'alemdir
Hakkâ ki azîz-i muhteremdir

Sâdât-ı kirâm muktedâsı
Kavmiñ ulusu ve mültecâsı

Ummân-ı cevâhir-i ma'ârif
Esrâr-ı hakîkati mükâşif

Mesned-pîrâ-yı sadr-ı fetvâ
Hâdi-i tarîk-i zühd ü takvâ

Murtâz-ı veli mücâhid-i dîn
El-bürz-i vakâr u izz ü temkîn

Oldukda mehâbeti hüveydâ
İslâma gelür görince tersâ

Nâşîlerden lisânı sâlim
Âdâb-ı şerî'at üzre dâ'im

İtseydi eger 'alfile himmet
Geldiği yere giderdi 'illet

Va'zına geleydi bir günehkâr
Tâ'ib tâhir giderdi nâ-çâr

İtdikçe nisâr o la'l-i dürr-pûş
Gûş-ı câna olurdu mengûş

Der-Vak'a-i Cenâb-ı Mansûr

Oı cây-ı ferah-fezâ-yı pür-nûr
Kurbında anı makâm-ı Mansûr

Hallâc-ı cihân fedâ-yı uşşâk
Tûfân-ı belâ şeh-per-i âfâk

Şehr-i Beyzâda neş'et itdi
Bağdâda gelüp ikâmet itdi

Amr Mekkîniñ oldı mürîdi
Uşşâk-ı hakîkatini ferîdi

Şehrâh-ı tarîk-i hakka râğb
Nûrî ve Cüneyd ile musâhib

İfrât-ı muhabbet ile meczûb
Ser-mest-i rahîk-i aşk-ı mahbûb

İzhâr-ı kerâmeti mukarrer
Envâr-ı sülûk ile münevver

Lîkin cezebât içinde şaşmış
Deryâ-yı telâşı başdan aşmış

Ba'zılar ider bu kavli ısgâ
Katline Cüneyd vire fetvâ

İtmişdi o demde Cüneyd rihlet
On bir sene soñradır şehâdet

Bir sözle harem-serâyâ girmiş
Ber-dâr olmuş murâda irmiş

Dîdâr-ı bekâ olup hüveydâ
Dar olmuş anıñ başına dünyâ

Nefsü'l-emriñ katı hilâfi
Hakkında iderler ihtilâfi

İzhâr iderdi sânihâtı
Mir'ât-ı zamîrinde lâyhâtı

Bir yemde görülmedi o cûşış
Makder-i beşer değil bu gûşış

Bir gömlek ile haremde dâ'im
Bir yıl ser ü pâ bürehne kâ'im

Ahbâbı libâsını yapardı
Gömlekle deri bile kopardı

Sâ'ir tâ'ât hadden efzûn
Biñ rik'at idi namâzı her gün

Ma'lûm değil hakikat-i hâl
Hüsn-i zanda ne kıl ü ne kâl

Kabrin idegör anıñ ziyâret
Olsun o garîk-i bahr-ı rahmet

Meczûb-ı Hudâ Cenâb-ı Behlûl

Züvvâra değil bu yerde mechûl
Bâzâr-ı serâ-furûş-ı Behlûl

Setr itmek için güher nihâdın
Mecnûna çıkarmış idi adın

Terk eylemiş idi izz ü şânı
Dutmuşdı cihânı dâstânı

Bu yerde hemîşe cilvegâhı
Âmed şüde dâ'imâ nigâhı

Âyîne kalbi şöyle pür-nûr
Yoğ idi anıfı yanında mestûr

Her kim aña uğrayup geçerdi
Kalbinde ne var ne yok açardı

Söylerdi hemîşe dürr-i meknûn
Mecnûn diyen aña oldu mecnûn

Ârif ü dâna veli âgâh
Bir pûla satardı virse câh

Bir iki harfden ev yapardı
Cennet evidir diyü satardı

Kabr-i şeref-i ziyâret olmuş
Bir ev gibi yapmak âdet olmuş

Rûhâniyet anıfı nişâmı
Şebbâz-ı velâyet anıfı nişâmı

Varsa eger anda bir kühenkâr
Tâ'ib tâhir dönerdi nâçâr

Çok kimseleri o cây-ı pür-nûr
İtmişdi metâlibiyle mesrûr

Elden koma sıdk u ihtirâmı
Hâlf değil evliyâ makâmı

Cân u dilden kıl iltimâsı
İksîr altun ider muhâsı

Hâkine niyâzı her zamân it
Maksûd ne ise der-miyân it

Bi-şübhe olur murâd hâsıl
Böyle olunur merâma vâsıl

Der-menkabet-i İmâm Hanbel

Zâhirde imiş zamân-ı evvel
Âsüdegeh-i İmâm-ı Hanbel

Var idi binâ-ı merkadi hem
Mâ-beyn-i Şatt u İmâm-ı A'zam

Etrâfına Şatt olup havâle
Ol mâhı kuşandı sanki hâle

Hâlâ ne eser ne sâht-ı hâk?
Kalmış Şat içinde merkad-i pâk

Âgâhdır evvelde evliyâmû
Gâyet ulusıdır asfiyâmû

Nûr-ı vechin görince gebrân
İslâma gelürdi ez-dil ü cân

Zâhirde cihâdî emr-i fetva
Bâtında kemâl-i zühd ü takva

Varmak lâzım değil o câya
Bunu okumak ider kifâye

Asrında fuhûlüfî a'zamıdır
Ehlu'llahîfî mükerrerimidir

Maksûd senâlarıdır ancak
Rahmetle du'âlarıdır ancak

Me'vâsı riyâz-ı cennet olsun
Rûhına hezâr rahmet olsun

İnkâr derûna bulmasun yol
Sıdk ile muhabbet-i evliyâ ol

Der-hâtime-i Riyâz-ı Züvvâr

Çün kim idesin veliyi ikrâr
Hâzır bu velilerifî nesi var

Kâmi yeter eylediñ sebâhat
Bağdâd velilerin ziyâret

İnkârîfî ise nefice hâli
Tekzîb-i selef olur makâli

Bulduñ bu zemîni nâgehânî
Mânende-i genc-i Şâyegânî

Her birisi bir veli-i âgâh
Râzî ola cümlesinden Allah

El-hak bu eserde bî-riyâsın
Vassâf-ı kibâr-ı evliyâsın

Erzân harîd olur yerinden
Gel câ'ize iste her birinden

Ammâ ki değil metâ'-ı dünyâ
Alma gevher yerine mînâ

Âhir demde inâyet iste
Her birinden şefâ'at iste

Esdikçe nesîm-i lutf-ı Sübhân
Merkadleri ola bâg-ı Rıdvân